

Казакова І.С.,
Селезньова Н.О., к.е.н., доцент
Автомобільно-дорожній інститут
Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»

МАТЕРІАЛЬНІ ЗАПАСИ ЯК ЧИННИК, ЩО ВПЛИВАЄ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Політичні та організаційно-економічні перебудови в Україні призвели до збитковості та банкрутства більшості промислових підприємств. Сьогодні актуальним залишається питання пошуку шляхів подальшого підвищення ефективності їх функціонування та активізації інноваційних і інвестиційних процесів.

Формування оптимального розміщення оборотних активів дає можливість вивільнити значну суму коштів і скоротити витрати на виробництво і реалізацію продукції, що сприяє зростанню конкурентоспроможності як продукції, що випускається підприємством, так і самого підприємства. Саме на раціоналізацію величини оборотних активів шляхом управління матеріальним потоком і направлено логістичну концепцію управління підприємством.

Аналіз наукових джерел показав, що питання вивчення та застосування логістичного підходу до управління промисловими підприємствами розглядалися такими закордонними вченими, як: Д. Бауерсокс, Д. Клосс, Д. Ламбер, Є. Мате, В. Дж. Расс, Дж. Р. Сток, Д. Тиксьє, Д. Уотерс, Р. Шاپіро, Дж. Шерман. За останні роки по даній проблемі було опубліковано цілий ряд наукових праць, підготовлених вченими України, зокрема такими як І.А. Воркут, А.Г. Кальченко, Т.О. Колодизева, Є.В. Крикавський, В.Є. Ніколайчук, М.Р. Окландер, К.М. Таньков, О.М. Тридід, а також російськими авторами – А.У. Альбеков, Б.А. Анікін, А.М. Гаджинський,

М.П. Гордон, С.Б. Карнаухов, І.А. Леншин, Л.Б. Міротін, О.А. Митько, Ю.М. Неруш, А.М. Родніков, А.І. Семененко, А.А. Смахов, Ю.И. Смольняков, И.Є. Ташбаєв. Але, незважаючи на значну кількість публікацій в даному напрямку, необхідно провести аналіз структури оборотних активів в економіці та промисловості України.

Основними джерелами підвищення ефективності економічної діяльності за рахунок застосування логістики є скорочення обсягів різного роду запасів і зменшення часу циклу економічної діяльності, і як наслідок цього – скорочення обсягу капіталу, вкладеного в запаси, прискорення оборотності капіталу та збільшення прибутку. Застосування логістики впливає на оборотний капітал у декількох напрямках, а саме:

- прискорює оборот товарів на складі;
- зменшує загальний рівень запасів;
- сприяє зниженню дебіторської заборгованості;
- оптимізує циклічність, яка впливає як на прискорення складського обороту, так і на прискорення обороту наявних коштів.

Вивільнені в результаті раціоналізації структури активів оборотних активів підприємства кошти можуть бути направлені на розвиток виробництва. У результаті цього підвищується ефективність функціонування підприємства, знижується потреба у коштах для забезпечення безперервності процесу виробництва та собівартість продукції, що виробляється. Проте для обґрунтування економічної доцільності впровадження логістичного підходу в управлінні матеріальними запасами для підприємств України необхідно провести аналіз структури оборотних активів та її динаміки, що склалася на поточний момент та за ряд минулих періодів відповідно до офіційних даних Держкомстату України. Виявлення негативних тенденцій у динаміці показників, які характеризують структуру оборотних активів і роль у ній запасів, може служити підтвердженням актуальності та доцільності впровадження логістичного підходу до управління запасами.

За даними Держкомстату України запаси становлять значну долю в

структурі оборотних активів економіки України. Їх величина коливається від 44,19 % у 1995 році до 23,48 % у 2010 році.

За даними співвідношень запасів в промисловості до матеріальних витрат, до обсягів запасів в економіці та об'ємів промислової продукції можна сказати, що:

- запаси в промисловості займають питому вагу в загальній структурі матеріальних витрат. Так, наприклад, у 1995 році питома вага запасів в структурі матеріальних витрат становила 43,2%, а у 2010 році – 33,8 %. Хоча за представленими даними можна сказати, що спостерігається тенденція до її зменшення;
- питома вага запасів в промисловості в структурі запасів в цілому в економіці України займає значне місце і становить у 1995 році - 54%, а у 2010 – 48,13%. На протязі останні 15 років її рівень майже не змінився;
- питома вага запасів в промисловості в об'ємі промислової продукції знижується. Так, у 1997 році вона становила 34,78%, а у 2010 році – 13,07%.

Все вище перелічене дозволяє стверджувати про відсутність значних змін у підходах до управління матеріальними потоками промислових підприємств і необхідність раціоналізації їх структури.

За аналізом структури активів в економіці та промисловості США можна стверджувати наступне:

- питома вага інвестицій в запаси промисловості в структурі загальних інвестицій в запаси зменшується з 23,7% у 1995 році до 22,96 у 2006 році і вона майже вдвічі менша, ніж в Україні;
- питома вага інвестицій в запаси в промисловості в об'ємі промислової продукції незначна і становить 11,89% у 1995 році і 10% у 2006 році.

Таким чином можна сказати, що управління оборотними активами в США відбувається більш ефективно, що сприяє стабільному розвитку промисловості в цілому.

Отже матеріальні запаси є чинником, що впливає не лише на ефективність діяльності промислових підприємств, але і на інвестиційну та інноваційну складові. Тому для підвищення результативності їх діяльності необхідно значну увагу приділяти раціоналізації структури запасів і пошуку нових підходів до управління рухом матеріальних ресурсів від постачальника сировини, напівфабрикатів та комплектуючих до замовника готової продукції.